

Nagy Szulejmán 1566. évi Szigetvár elleni hadjáratának
előzményei.

Prof. Dr. Taygib Gökbilgin

1562-ben Ali pasa /Semiz/ nagyvezér nyolc évre szóló békeszerződést kötött a bécsi udvarral. A békeszerződés ellenére azonban továbbra is folyt a háború a török-magyar határon. Talán ez volt az oka annak, hogy a bécsi udvar két éven át nem küldte meg az adót a portának, amelyre a békeszerződésben kötelezte magát. Amikor I. Ferdinánd 1564. júliusában meghalt, Ali pasa magához hívatta Albert von Wyss istanbuli császári követet, és egyrészt követelte a már két éve elmaradt adót, másrészt pedig kérte a békeszerződésnek további hat évre szóló meghosszabbítását. Miksa császár trónraléptekor pedig Bécse küldte Bali csavust, hogy az udvar álláspontját megtudja. Ugyanekkor János Zsigmond erdélyi fejedelem elfoglalta Szatmárt. Tettét azzal indokolta, hogy Ferdinánd jogtalanul szállta meg a várat és környékét. Erre Miksa császár Michael Czernovicz nevű tolmácsát azzal a megbízással küldte Istanbulba a szultánhoz, hogy követelje vissza Szatmárt. Amikor azonban Czernovicz Komárom alá érkezett, Oroszlán budai pasa feltartóztatta. Közölte vele, hogyha nem hozza az adót a portának, az esztergomi szandzsákbég nem engedi meg, hogy török területre lépjen. Egy csavus útján a bécsi udvart is értesítette, hogy a porta addig semmiféle követet nem fogad, míg a hatvanezer forint adót és azokat az ajándékokat nem adják meg, amelyeket Busbeque császári követ beígért. Miksa erre megküldte a 60 000 forint adót, amelyet 30 000 forint értékű ajándékkal együtt Czernovicz a szultánnak, illetve a vezéreknek 1565. február 4-én átadott. Ugyanekkor panaszt emelt János Zsigmond ellen, hogy a békét megszegve török segítséggel várakat foglalt el. Ali pasa nagyvezér közölte a császári követekkel, hogy a porta kész a békét meghosszabbítani, de meg akarja tartani mindazokat a területeket, amelyek a Tiszántul eddig is kezében voltak. Sőt még Nagybányát is követelte, amely valamikor Izabella királynőé

volt. Petermal francia diplomata 1565. január 23-án kelt levelében azt írta haza, hogy Ali pasa a Diván-ban a békepolitikát képviselte, ~~a császárral szemben~~. A második vezér Mehmed pasa /Sukollu, Szokolovics/ azonban háborúra törekedett, és ezért János Zsigmond Bécs ellenes politikáját támogatta. Mivel a császári követeknek nem volt meghatalmazásuk arra, hogy a Tiszántulra vonatkozólag tárgyaljanak és engedményeket tegyenek, nem kötötték meg a békét, hanem Hidajet csávus-szal visszaindultak Bécsbe. Ugyanakkor miteferrika csavust küldtek Erdélybe János Zsigmondhoz, és intették, hogy a békét tartsa meg. Közben azonban az utra kelt Hidajet csavust visszahívták Istanbulba. A porta ugyanis megkapta Oroszlán pasa budai beglerbég levelét, aki jelentette, hogy Miksa császár elfoglalta Tokajt. Hidajetet utasították, hogy tiltakozzék Miksánál, amiért nem várta be a porta Szatmárra vonatkozó válaszát. Hidajet utasítása szerint azt is közölte ^{meg} Miksa császárral, hogy budai és a temesvári pasák parancsot kaptak János Zsigmond megsegítésére. Hat szandzsákbég csapatait kellett erre felhasználniuk. Oroszlán pasa már el is küldött egy ötezer főből álló csapatot Erdélybe. Közben Hasan temesvári pasa elfoglalta Pankota várát. Amikor ennek híre Bécsbe megérkezett, Hidajetet mint tuszt visszatartották, Czernoviczot pedig újra a portához menesztették. Most már nemcsak azt kellett követelnie, hogy János Zsigmond adja vissza Szatmárt, hanem azt is, hogy a porta meg Pankotát. Mire azonban Czernovicz visszaérkezett Istanbulba, ott új kormányt talált. Ali pasa nagyvezér meghalt, és a szultán Sokollu Mehemed pasát, a háborus párt fejét nevezte ki nagyvezérnek. Franciaország istanbuli diplomatája Petermal 1565. július 15-én jelentette a változást urának. Jelezte, hogy Ali pasa halála nagy fordulatot jelent a magyar kérdésben, mert Semiz Ali pasa mindig arra törekedett, hogy a békét fenntartsa. Most viszont egy olyan ember került hatalomra, aki már régóta háborút akart Magyarországon. Igen valószínűnek látszik, hogy a porta ~~háborút~~ ^{hadat} indít Miksa ellen, és a szultán személyesen vesz részt ebben a hadjáratban. Valóban az új nagyvezér magatartása egészen más volt, mint elődjéé. Amikor először fogadta

Czernoviczot, mint nagyvezér, kijelentette, hogy a császárnak vissza kell adni Tokajt meg Szerencset. A nagyvezér közölte azt is, hogy a tárgyalásokat megszakítják, míg az adót Miksa meg nem adja, és a békeszerződésről csak ezután lehet szó. Az osztrák követek, Albert de Wyss és Czernovicz kijelentették, hogy ilyen feltételek teljesítésére nincsenek felhatalmazva. Czernovicz ezért Bécsbe készült újabb utasításokért. Istanbulba ekkor olyan hírek érkeztek, amelyek Erdély megsegítését sürgették. Ugy látszott, hogy egész Erdély a császár kezére kerül. Czernoviczot ezért Istanbulban ideiglenesen vissza is tartották. Később az a kedvező hír jött a fővárosba Hasan pasától, a temesvári beglerbégétől, hogy Erdőd várát július 14-én elfoglalta. Erre a nagyvezér megengedte, hogy Czernovicz levelével elutazzék. Követelte Tokaj azonnali átadását János Zsigmond részére, a császári csapatok kivonását Erdélyből és végül Hidajet csavus szabadonbocsátását. 1565. augusztus 8-án indult el Czernovicz Istanbulból. A Diván ugyanakkor kiadta a parancsot a budai beglerbégnak, hogy a császári követet útjában segítse.

A bosniai pasa ekkor Sokollu Mustafa, a nagyvezér unokatestvére volt. Amikor értesült arról, hogy az erdélyi kérdés milyen súlyos bonyodalmakat okoz, és hogy a császári csapatok néhány erdélyi várat elfoglaltak, Horvátországra tört. Ostromolni kezdte Kruppa várát, amely Zrinyi Miklós birtoka volt. Annak parancsnoka Bakics Mátyás ~~volt~~, amikor felszólították nem adta meg magát, hanem segítséget kért Auersperg Herberttől, Krajna kormányzójától, továbbá Zrinyitől és Erdődy horvát bántól. Mustafa 16 napig sikertelenül ostromolta Kruppát. Közben hadianyaga elfogyott, két várából kellett azt kiegészítenie. Ekkor érkezett meg Auersperg hétezer főnyi seregével az Unna folyóhoz, annak tulsó oldalára. Onnan tűz alá vette Mustafa csapatait, de átkelésre nem gondolt. Elutasította az alája rendelt magyar parancsnokoknak azt a javaslatát is, hogy a vár megsegítésére egy 1000 főből álló csapat keljen át a folyón. Magatartását a magyar katonák gyávaságnak minősítették. Sokollu Mustafa így végül Kruppát bevette, majd a közeli Novit is. Támadását ezzel be is fejezte.

